

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın İçişleri Bakanı Süleyman SOYLU tarafından yanıtlanması hususunda gereğini saygılarımla arz ederim. (7.07.2021)

Av. Murat BAKAN

İzmir Milletvekili

M. Bakan

İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezi, yıllardır -kötü muamele ve işkence başta olmak üzere- hak ihlalleriyle anılmaktadır. Mültecilerin ‘yardım edin’, ‘yemek’, ‘burası Guantanamo’ şeklindeki yardım çılgınlıklarının yansıdığı görüntüler, avukatların merkezde kilitli kalması olayı, kadın sığınmacıya yönelik işkence iddiaları hala hafızalarımızda ve vicdanlarımızdadır.

Harmandalı Geri Gönderme Merkezi ile ilgili bugüne kadar verdiğimiz yazılı soru önergelerine tatmin edici bir yanıt alamadık. Zira 24.05.2019, 18.07.2019 ve 26.07.2019 tarihli yazılı soru önergelerime tarafınızca yanıt verilmiştir.

Yanıta; Geri Gönderme Merkezlerinde tanınan haklar, verilmesi gereken hizmetler ve sağlanan imkanlar sıralanmış, her şeyin yolunda olduğu, “sık aralıklarla düzenli olarak” denetimlerin yapıldığı ifade edilmiş ve Türkiye İnsan Hakları Eşitlik Kurumu (TİHEK), TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu ve Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (AIÖK) tarafından yapılan incelemelerde başta avukat erişimi olmak üzere haklara erişim konusunda ihlal tespit edilmediği belirtilmiştir.

Ancak farklı tarihlere ait üç ayrı önergeme yanıt olarak gönderilen bu üç aynı standart metin; sorduğum toplam 18 sorunun bir tanesine bile yanıt olmadığı gibi, kamuoyunun gündeminden düşmeyen Harmandalı Geri Gönderme Merkezi ile ilgili iddiaların araştırılmadığı, merkeze denetim yapılmadığı ve buranın hem hukuka hem insan haklarına ve onuruna aykırı uygulamalarla yönetildiği yönündeki düşüncelerimizi pekiştirmektedir.

Geçtiğimiz günlerde Harmandalı Geri Gönderme Merkezi’nde mültecilerin bulunduğu 5’inci katta çıkan yangında 21 yaşındaki Suriye Ahmed Maslem’in yanarak hayatını kaybetmiştir.

Yapılan incelemede yangının Ahmed Maslem tarafından odasındaki elektrik kablolarına kısa devre yaptırarak çıkarıldığı tespit edildiği belirtilmiş, İzmir Valiliği tarafından yapılan açıklamada ise, “İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezinde saat 16.25 sıralarında ilk belirlemelere göre elektriklerin kısa devre yaptırılması sonucu çıkan yangında hakkında İzmir İl Emniyet Müdürlüğüne 31.05.2021 tarihinde uyuşturucu madde bulundurma ve resmi belge düzenlenmesinde yalan beyan suçlarından işlem yapılan Suriye uyruklu yabancıнын vefat ettiği, yabancıнын odadan çıkma imkanının olmasına rağmen odadan çıkmadığı ve yabancıнын madde bağımlısı olması nedeni ile olayın intihar olabileceği değerlendirilmektedir” denilmiştir.

48018

Öte yandan İlkes Gazetesi'nde yer alan bir haberde daha önce Harmandalı Geri Gönderme Merkezi'nde kalan bir mülteci merkez ile ilgili şunları anlatmıştır:

“Harmandalı Geri Gönderme Merkezi hakkında yetkililer 5 yıldızlı otel olduğunu söyler. Ama değildir... Başta kendim olmak üzere tüm yabancılara suçlu olarak davranılmaktaydı. Kaldığımız odalar yaklaşık 15 metrekare bir alana sahipti ve tuvalet de içindeydi. Fakat bir odada en az 5 kişi kalıyordu hatta bazı odalara 8'er kişi sığdırmaya çalışılırdı. Benim kaldığım odadaki 2 kişinin yaşları biraz ileriydi. Sürekli nefes darlığından şikayet ediyorlardı. Geceleri odaların kapıları kilitleniyordu ve özellikle yaz aylarında bu durum oldukça rahatsızlık verici oluyordu. Özel güvenlik görevlisinden en azından kapıyı biraz aralayıp odada bir hava akımı olsun diye istediğimizde, ‘Yasak’ yanıtını alırdık. Odalar hiç temizlenmiyordu. Kendimiz yapmak istesek de temizlik malzemelerini temin etmekte zorluk çekiyorduk. Verilen yemeği çoğu zaman affedersiniz hayvanlara verseniz yemezdi. Bir defasında sağlık problemleri olanlara tahsis edilen yemek bozulmuş şekilde dağıtıldı. Günde sadece 1 litre su veriliyordu. Sağlık problemleri olanlar özel yemek alabilmek için güçlük çekiyordu. Özel yemek ancak doktor raporu ile alınıyordu ve bu raporu alabilmek için bazı hastalar doktor ile görüşüp ‘İyisin, özel yemeğe ihtiyacın yok’ yanıtıyla karşılaşmaktaydı. Bazı günleri hiç yemek yemeden geçiriyorlardı bazen de açlıktan ölmek için kendilerine zararlı da olsa normal öğünlerden yiyorlardı. Çoğu zaman merkezde doktor olmamaktaydı. İki mültecinin sağlık durumları çok kötüydü. Biri sırtındaki fitikten şikayetçi idi, bazen çektiği ağrılardan dolayı yerlerde sürünüp bağırırdı. Ameliyat olabilmesi için hastaneye sevk edilmesi gerekiyordu ama kimse ilgilenmedi. Doktora ihtiyacım olup görüştüğümde ‘doktor-hasta’ ilişkisinden ‘gardiyan-suçlu’ muamelesi görmekteydim maalesef. Havalandırma süreleri çok azdı. Günde üç kere olup her defasında 30 dakikadan az bir süre geçirirdik havalandırmada. Hayatım boyunca bu muamelenin daha kötüsünü göreceğim miyim bilmiyorum ama umarım görmem. Ben oradayken intihara kalkışan bir mülteci den bahsetmek istiyorum. Ankara’da gözaltına alınıp Harmandalı GGM’ye getirildi. Sağlık problemleri vardı ve ciddi bir ekonomik buhran içindeydi. Eşi ve çocukları Ankara’daydı. Aylarca görüşemediler çünkü İzmir’e gelmekte zorluk çekiyorlardı. Defalarca dilekçe yazarak ailesine yakın olmak için Ankara’ya ya da yakın bir ile gönderilmeyi talep etti ama her defasında reddediliyordu. Bir keresinde üst kattaki merdiven parmaklıklarına tırmanarak kendini aşağıya atmak istedi. Yetkililer Ankara’ya gönderileceğine dair kendisine söz verdi ve intihardan vazgeçirdiler. Anadili Arapça olan ama İngilizce de bilen bir mülteci ise telefon görüşmesi talep etti ve gördüğü kötü muameleyi şikayet etmek için bir insan hakları kuruluşunu aradı. Onlarla İngilizce konuşarak yaşadıklarını anlattı, güvenlik görevlisi dil bilmediği için konuştuklarını anlamadı. Kuruluş mülteci den kaldığı yerin adresini isteyince güvenlik görevlisine adresi sormak zorunda kaldı. Güvenlik görevlisi acil yardım istediğini öğrenince telefonu kapattı ve mülteciyi odaya alıp dövdü.”

Aynı haberde Harmandalı Geri Gönderme Merkezi'nde kalan bir başka mülteci ise şunları anlatmıştır: “İlk gittiğimizde hepimize üzerimizdeki kıyafetleri çıkarmamız söylenerek çıplak arama yapıldı. Kadınlara ayrı erkeklere ayrı bir yerde yapsalar bile herkesin içinde yani kalabalık bir şekilde bu uygulamaya maruz kaldık. Oldukça rahatsız ediciydi. Odalar kesinlikle temiz değildi. Böcekler ve tahtakuruları vardı. Yataklarda 10 dakika bile yatamazdık. Her yerimiz ısırlıklarla doluydu. Görevlilere söylediğimizde ise yalnızca ilaç veriyorlardı, temizlik ya da ilaçlama yapılmıyordu.” Tüm bunlara göre;

48718

- 1 – Harmandalı Geri Gönderme Merkezi ile ilgili kamuoyuna yansıyan ve yukarıda da özetlenen iddialarla ilgili Bakanlığınızın açıklaması nedir?
- 2 – Bakanlığınız Harmandalı Geri Gönderme Merkezi ile ilgili kamuoyuna yansıyan ve yukarıda da özetlenen iddiaların araştırılarak gerçeklerin ortaya çıkması için ne zaman kapsamlı bir denetim ve soruşturma süreci işletecektir?
- 3 – Harmandalı Geri Gönderme Merkezi’ne son 5 yılda (2017, 2018, 2019, 2020, 2021) hangi tarihlerde, kimler tarafından denetim yapılmıştır?
- 4 – Son 5 yılda (2017, 2018, 2019, 2020, 2021) -yıllar bazında olmak üzere- Harmandalı Geri Gönderme Merkezi’ne yapılan denetimler kapsamında merkezde fiziki olarak hangi eksiklikler tespit edilmiş, idari olarak hangi sorunlar belirlenmiştir? Hangi hak ihlalleri tespit edilmiş ve raporlanmıştır? Bu tespitler kapsamında başlatılmış soruşturma ve/veya uygulanmış bir idari yaptırım olmuş mudur? Detayları nedir?
- 5 – Son 5 yılda (2017, 2018, 2019, 2020, 2021) Harmandalı Geri Gönderme Merkezi’nden sorumlu tüm yönetici ve personeller hakkında kaç kere idari işlem yapılmıştır? Hangi sorun, şikayet ve aykırılık sebebiyle idari işlem süreci işletilmiştir? İdari soruşturma geçiren toplam kişi sayısı kaçtır ve bu kişilerin görev tanımları nedir?
- 6 – Harmandalı Geri Gönderme Merkezi ile ilgili işkence ve kötü muamele iddialarına dair şikayetler ne şekilde işleme alınmaktadır?
- 7 – Son 5 yılda (2017, 2018, 2019, 2020, 2021) Harmandalı Geri Gönderme Merkezi’ndeki güvenlik görevlileri hakkında hangi konularda tutanak tutulmuş ve/veya idari işlem yapılmıştır?
- 8 – Son 5 yılda (2017, 2018, 2019, 2020, 2021) Harmandalı Geri Gönderme Merkezi’nde kayıtlara ‘intihar’ olarak geçen (cinsiyet ve uyruk bilgileri de dahil olmak üzere) kaç kişi yaşamını yitirmiştir?